

XVI.

Præsterne i Viborg Stift 1568.

Ved A. Heise.

Under 13 Januar 1568 udgik Kongebrev til alle Landets Superintendenter om, at alle kirkelige Handlinger skulde udføres paa den Maade, som var Skik i Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn; thi Kongen vilde ikke finde sig i »nogen Tvedragt udi Kirkens Ceremonier, og besynderligen udi det højværdige Alters Sakramenters Trakterelse«, men straffe enhver Afgivelse fra den i Kirkeordinansen foreskrevne i Vor Frue Kirke indførte Form ¹⁾. Biskoppen i Viborg Stift, Mester Kjeld Jul, samlede da Præsterne herredsvis og lod dem afgive Erklæringer om, at Brevet var blevet oplæst for dem af Biskoppen. Da alle disse Erklæringer (med Undtagelse af Brevet for Nørlyng Herred med Viborg By) endnu findes i Viborg Stiftsarkiv i vedkommende Herredspakker, er det saaledes muligt her igjennem at faa en paalidelig Fortegnelse over Stiftets Præster fra Tidsrummet fra 16 Februar 1568, da Biskoppen holdt sin første Forsamling med Rinds Herreds Præster i Hersom Kirke, til 9 April s. A., da han holdt den sidste af disse Samlinger, nemlig i Hammershøj Kirke i Sønderlyng Herred. Hvor vigtige saadanne nøjagtige Fortegnelser ere, viser et Blik i Wibergs store Værk tilstrækkelig. Jeg skal derfor blot tilføje, at lignende paalidelige Fortegnelser fra Viborg Stiftsarkiv (og rimeligvis ogsaa fra de øvrige Stiftskister) kan skaffes til Veje foruden for Aarene 1581 (Forpligtelser om ikke at lade opus concordiaë findes hos sig, i Pakken »Curiøse Papirer«, Nr. 2 og Nr. 19) og 1584 (se Kirkehistoriske Saml. 3 R., II, 203—6) ogsaa fra 1608 (Fuldmagterne i Anledning af Prins Kristians

¹⁾ Rørdam, Danske Kirkelove II, 105; jfr. Dansk Mag. V, 86.

Valg, Hovedreversal Side 7); fra c. 1619 (se foran, Side 104—6); fra 1644 (Gejstlighedens Opgivelse af Indtægter og Udgifter i Svenskerkrigens Tid, i Hovedreversalen S. 235); fra 1647 (Fortegnelse over Lensgaarde, Herregaarde, adelige Monumenter o. s. v., afgivne af hver Præst, samlede herredsvis i de almindelige Herredspakker, samt fra Slutningen af samme Aar i Erklæringer af hver enkelt Præst om, hvorvidt de have Penge paa Rente; fra 1648 (Fuldmagter i Anledning af Frederik III's Valg); fra 1650 (Kristian 5tes Valg); fra 1651 (Fortegnelse over hele og halve Gaarde o. s. v. i Sognene, ordnede herredsvis i de almindelige Herredspakker; fra 1653 (Angivelser i Anledning af frivillige Bidrag til Militzen og Flaaden (i det mindste findes saadanne for Helligum Herred); fra 1657 i Anledning af Stændermødet i Odense, Hovedreversal S. 7), og i Fortegnelsen over hele og halve Gaarde o. s. v., og lignende fra 1661. — Fra den følgende Tid ville saadanne Lister være af mindre Betydning; dog findes i den saakaldte Stiftsbog af 1690 Indberetninger fra samtlige Præster, deriblandt ogsaa Præsterækkerne fra hvert Kald siden Reformationen. Disse sidste er selvfølgelig ikke altid paalidelige, men ville dog vistnok kunne bruges til Supplering; mange af Angivelserne stamme fra nu tildels forsvundne Breve fra Præstearkiverne.

Nedenstaaende Fortegnelse fra 1568 er ordnet efter Herredernes Bogstavorden, ligesom Fortegnelsen fra 1584 i Kirkehist. Saml. 3 R., II, 203.

Fjends Herred: Niels Pedersen i Vrove, Provst, Søren Ibsen i Højslev, Peder Jensen i Torup (Taarup), Mikkell Kristensen i Ørslev Kloster (Højlskov), Morten Bransen i Davbjerg, Peder Øregaard i Vridsted, Niels Olufsen i Kobberup, Jakob Sørensen, Præst (o: Medtjener) i Højslev (Davbjerg Kirke, 8 Marts).

Fleskum Herred: Kjeld Jensen i Gunderup, Provst; Klavs Jensen i Guding, Anders Jensen i Romdrup, Jens Nielsen i Mov, Peder Kristensen i Store Vorde, Lavrids Vinther i Ferslev. (Nøvling Kirke, 21 Februar).

Gislum Herred: Jens Nielsen i Durup, Provst; Andres Grønning i Farsø, Lavrids Eriksen i Tisted, Mathias Sørensen i Gislum, Anders Villomsen Brasen i Louens, Kristen Pedersen i Rørbæk, Kristen Nielsen i Strandby, Niels Kristensen i Binderup, Niels Jensen i Vognsild. (Binderup Kirke, 18 Februar.)

Harre og Nørre Herreder (Salling): Kristen Brun i Hjerck, Provst, Søren Olufsen i Navtrup, Kristen Sommer i Junget, Niels Mogensen i Jebjerg, Søren Ibsen i Roslev, Niels Brun i Durup, Kristen Kristensen i Tise, Kristen Lavridsen, Præst (o: Medtjener) i Navtrup, Peder Madsen i Grinderslev, Niels Kristensen „Præst“ paa Fur, Bunde Knudsen i Selde. (Oddense [Ottinsse] Kirke, 9 Marts).

Hellum Herred: Povl Pedersen i Skjorping, Provst; Mathias Boesen i Bælum, Jesper Jensen i Brøndum, Bertel Jespersen i Gjerdning, Niels Povlsen i Kongslev (Fræer Kirke, 20 Februar).

Hinborg og Rødding Herreder (Salling): Peder Jul i Skive, Provst; Jakob Jensen i Oddense, Lavrids Nielsen i Brøndum, Gregers Kristensen i Balling, Erik Lavridsen i Haasum, Lavrids Kristensen i Vejby, Knud Brynild i Rødding, Knud Nielsen i Lime, Peder Traae, Præst (o: Medtjener) i Vejby, Jens Juel i Hem. (Otthinsse, o: Oddense Kirke, 9 Marts).

Hinsted Herred: Jens Andersen i Skelum, Provst; Søren Jensen i Øls, Klemet Nielsen i Rold, Hans Pedersen i Astrup, Kristen Steffensen i Als, Jens Sørensen i Vive, (Fræer Kirke, 20 Februar).

Hornum Herred: Anders Gied i Veggerby, Provst; Tue Nielsen i Sønderholm, Eske Ibsen i Hornum, Kristen Jensen i Synderup, Anders Brun i Vokslev, Povl Nielsen i Buderup, Jens Pedersen i Elshyff (Ellidshøj), Kristen Libbert i Nørholm. (Bislev Kirke, 26 Februar).

Middelsom Herred: Niels Trogelsen i Østervelling, Provst; Just Lavridsen [Ranch] i Vinkel, Laurids Justesen [Ranch], Kapellan til Vinkel, Jens Lassen i Hjermand, Kjeld Star i Bjerling, Kristen Star, Præst (o: Medtjener) sammesteds, Niels Andersen i Langaa, Niels Lavridsen i Brandstrup, Jakob Steffensen i Vester Velling, (Vinkel Kirke, 5 Marts).

Nørlyng Herred fattes. Nørre Herred se ovenfor ved Harre Herred.

Rinds Herred: Ib Pedersen i Simested, Provst; Anders Brasen i Uldbjerg, Mavrids Jensen i Tostrup, Jakob Brasen i Gjedsted, Peder Jensen Høg i Laastrup, Kristen Kristensen i Vesterbølle, Anders Madsen i Hersom, Niels Mikkelsen i Testrup, Søren Jensen i Hvam. (Hersom Kirke, 16 Februar).

Rødding Herred se ovenfor ved Hinborg Herred.

Slet Herred: Jens Hemandt i Salling, Provst; Jakob Jensen i Vilsted, Jørgen Madsen i Farstrup, Svend Madsen i Sebber Kloster, Jakob Jensen i Malle, Niels Simensen i Kornum. (Bislev Kirke, 26 Februar).

Sønderlyng Herred: Lavrids Pedersen i Ørum, Provst; Kristen Jul i Bjerregrav, Rasmus Skjønning i Begh, Niels Eriksen i Fovlum, Mads Hegelund i Vorning, Kristeñ Mavridsen, Præst [Medtjener] i Fovlum. (Hammershøj Kirke, 9 April).

Aars Herred: Kristen Madsen til Brorstrup og Ravnkilde, Provst; Søren Lavridsen i Hornum, Peder Villomsen i Skivum, Søren Andersen i Aars, Mads Kristensen i Ulstrup, Thomas Pedersen i Blære, Peder Jensen, Kapellan i Haverslev, Lavrids Grøn i Hornum [Medtjener?]. (Binderup Kirke, 18 Februar).
